

PHÂN TÍCH TỔ CHỨC KHÔNG GIAN LÃNH THỔ DU LỊCH TỈNH THÁI NGUYÊN

Lê Minh Hải, Trần Việt Khanh*

¹Viện Địa lý, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam

²Đại học Thái Nguyên

TÓM TẮT

Trong quy hoạch tổng thể lãnh thổ du lịch Việt Nam và quy hoạch du lịch vùng, Thái Nguyên được xác định giữ vị trí trung tâm của Vùng Trung du và Miền núi Bắc Bộ với hệ thống tài nguyên du lịch khá phong phú và đa dạng so với các tỉnh trong vùng. Song việc tổ chức khai thác lãnh thổ du lịch chưa tương xứng với tiềm năng hệ thống tài nguyên hiện có. Trên quan điểm tổ chức không gian lãnh thổ, hiện trạng hệ thống tài nguyên và hệ thống cơ sở hạ tầng, có xét đến các dự án quy hoạch trong tương lai, nhóm nghiên cứu tiến hành khảo sát, tổ chức không gian lãnh thổ đề xuất phương án khai thác hiệu quả không gian du lịch tỉnh Thái Nguyên.

Từ khoá: Lãnh thổ, không gian, phân vùng, du lịch, Thái Nguyên.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Theo Sở Văn hoá Thể thao và Du lịch Thái Nguyên, với tổng số hơn 800 di tích lịch sử văn hoá, danh lam thắng cảnh đã được kiểm kê, bảo vệ theo quy định của Luật Di sản văn hoá (trong đó có 233 di tích tín ngưỡng, 16 di tích kiến trúc nghệ thuật, 39 di tích danh thắng, 510 di tích lịch sử và 12 di tích khảo cổ học), Thái Nguyên được coi là vùng đất có nhiều thuận lợi để ngành Du lịch phát triển. Hầu hết các di tích, danh thắng trên địa bàn của tỉnh đều đã được ngành Du lịch khai thác, nhưng chưa thực hấp dẫn du khách. Khách chủ yếu đến tham quan các điểm như: Hồ Núi Cốc, Di tích Quốc gia đặc biệt an toàn khu (ATK) Định Hoá và một số điểm du lịch mới hình thành như: Khu Bảo tồn làng nhà sàn du lịch sinh thái Thái Hải (T.P Thái Nguyên); Trung tâm thương mại - Du lịch Dũng Tân (T.P Sông Công). Trong khi hệ thống tài nguyên du lịch của tỉnh còn rất nhiều tiềm năng. Đó là Di tích khảo cổ học thời kỳ đồ đá cũ Thần Sa (Võ Nhai), điểm đến mang dấu ấn của một nền văn hóa khảo cổ đá cũ, quê hương của người Việt cổ; hệ thống hàng trăm các di tích kiến trúc nghệ thuật chùa chiền, đình, đền như: Chùa Hang, chùa Phú Liên, đền Xương Rồng, đền Đội Cấn (T.P Thái Nguyên); Đền Đuôm (Phú Lương); đình, đền chùa Cầu Muối (Phú Bình)... Các di sản văn hoá phi vật thể quốc gia là: Lễ cấp sắc của người Dao; Lễ hội Cầu Mưa của người Sán Chí; Rối cạn Thảm Rộc của người Tày; hát Soọng Cô của người Sán Diu... đã được tôn vinh, song cũng dường như dừng lại ở công tác bảo tồn, gìn giữ, chưa khai thác hiệu quả cho ngành Du lịch.

Thái Nguyên, được xác định là tỉnh “nằm trên một miền di sản”, nhưng chưa đủ lực hấp dẫn du khách. Để phát triển du lịch đúng hướng và tận dụng được hết các tiềm năng du lịch, một trong những công việc phải làm đó là công tác tổ chức lãnh thổ hay quản lý không gian lãnh thổ. Quản lý không gian lãnh thổ là việc áp dụng các biện pháp hợp lý để sử dụng, bảo vệ, cải tạo môi trường tự nhiên cùng với những chính sách kinh tế - xã hội đúng đắn để phát triển sản xuất, nâng cao đời sống con người về mọi phương diện, dựa trên cơ sở điều hoà một cách khoa học những mối quan hệ giữa tự nhiên và xã hội, tạo ra sự phát triển bền vững và bảo vệ môi trường. Có thể hiểu đó là sự tác động có mục đích và định hướng của các cơ quan nhà nước đối với toàn bộ hoạt động kinh tế - xã hội trên một lãnh thổ nhất định, bao gồm tất cả các cơ sở 6 kinh tế, văn hoá, xã hội... thuộc các ngành khác nhau, không phân biệt thành phần xã hội và cấp quản lý lãnh thổ đó.

DỮ LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Dữ liệu nghiên cứu

Để thực hiện việc phân tích tổ chức không gian và phân vùng du lịch tỉnh Thái Nguyên, nhóm nghiên cứu sử dụng các nguồn dữ liệu sau:

* Tel: 0912.187.118; Email: khanhtv@tnu.edu.vn

- Danh mục di tích lịch sử văn hóa giao cho Ban quản lý Khu di tích lịch sử - sinh thái ATK Định Hóa tỉnh Thái Nguyên quản lý và Danh mục di tích lịch sử văn hóa và danh lam thắng cảnh quốc gia, cấp tỉnh giao cho UBND cấp huyện, thành phố, thị xã quản lý, bảo vệ, khai thác và phát huy [5];

- Dữ liệu không gian du lịch được thu thập bao gồm các đối tượng dạng điểm, dạng đường, dạng vùng. Dữ liệu dạng điểm như: các điểm du lịch tự nhiên: Hồ Núi Cốc, Hang Phượng Hoàng, Thác Mưa rơi...; các điểm du lịch nhân văn: Bảo tàng văn hoá các dân tộc; Nhà tưởng niệm Bác Hồ ATK Định Hóa...; hệ thống các khách sạn, nhà hàng. Dữ liệu dạng đường như các tuyến giao thông, hệ thống sông suối... Dữ liệu dạng vùng như ranh giới các khu du lịch.

Phương pháp nghiên cứu chủ yếu

Phương pháp phân tích cảnh quan: Đây là phương pháp dựa vào các đặc điểm cảnh quan, điều kiện tự nhiên để phân chia các vùng địa lý khác nhau [2] phục vụ các mục đích phát triển KT-XH khác nhau.

Phương pháp bản đồ và hệ thống thông tin địa lý GIS: Trên cơ sở dữ liệu không gian và thuộc tính các lớp bản đồ nền, nhóm nghiên cứu cần tổng hợp các bản đồ đã xuất bản trước đây, số hoá và bổ sung cập nhật để hình thành các lớp bản đồ mới, nhằm phản ánh những đặc điểm phân bố không gian của các nguồn tài nguyên du lịch, phân tích các luồng khách, các mối quan hệ giữa phân bố các nguồn tài nguyên và tác động của nó đến KTXH và môi trường.

Phương pháp thực địa: Được nhóm nghiên cứu sử dụng khi thu thập thông tin vị trí như định vị GPS, khảo sát thực tế, chụp ảnh quay

video các điểm nghiên cứu. Ngoài ra, công tác thực địa còn để kiểm tra tính chính xác giữa thông tin phân tích và thông tin ngoài thực địa.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

Kết quả phân chia các tiểu vùng du lịch tỉnh Thái Nguyên

Dựa vào đặc điểm điều kiện tự nhiên, sự phân hóa về địa hình, cấu trúc của lớp địa chất, thổ nhưỡng, điều kiện khí hậu, thủy văn, đa dạng sinh học [1] và dựa trên các mục đích khai thác tài nguyên cho hoạt động du lịch, toàn bộ không gian du lịch của tỉnh Thái Nguyên được chúng tôi chia thành 4 tiểu vùng, bao gồm:

- Tiểu vùng 1: Tiểu vùng núi trung bình Tam Đảo - Hồ Núi Cốc (phía Tây).

- Tiểu vùng 2: Tiểu vùng đồi và núi thấp ATK Định Hóa (phía Bắc).

- Tiểu vùng 3: Tiểu vùng đồng bằng trung tâm (phía Nam và trung tâm).

- Tiểu vùng 4: Tiểu vùng núi thấp Võ Nhai (phía Đông Bắc).

Đặc điểm và tiềm năng du lịch của các tiểu vùng

Tiểu vùng núi trung bình Tam Đảo - Hồ Núi Cốc (phía Tây)

Phạm vi lãnh thổ

Tiểu vùng này có địa giới thuộc huyện Đại Từ và khu vực quy hoạch khu du lịch quốc gia Hồ Núi Cốc gồm 03 xã phía tây TP Thái Nguyên; 01 xã thuộc thị xã Phổ Yên.

Vị trí địa lý

Tiểu vùng này nằm phía Tây lãnh thổ tỉnh Thái Nguyên, có dãy Tam Đảo ở phía Tây, phía Bắc tiếp giáp tiểu vùng 2, phía Đông Nam tiếp giáp tiểu vùng 3.

Bảng 1. Cự li và thời gian di chuyển từ Hồ Núi Cốc đến các địa điểm phụ cận

Điểm đầu	Điểm cuối	Cự li (km)	Thời gian di chuyển bằng ô tô
Hồ Núi Cốc	TP Thái Nguyên; TX Phổ Yên	20	30 phút
	ATK Định Hóa	42,1	1 giờ
	TT Đình Cả	57,5	1 giờ 20 phút
	Sân bay Nội Bài	71	1 giờ 30 phút
	Quảng Ninh,	194	4 giờ
	Hải Phòng	196	2 giờ 50 phút
	Tân Trào (Tuyên Quang)	50	1 giờ
	Lào Cai	334	4 giờ 40 phút

Tài nguyên du lịch

Số lượng các điểm du lịch đã được xếp hạng được thống kê theo bảng 2.

Bảng 2. Số lượng các điểm du lịch được xếp hạng thuộc tiểu vùng 1

Xếp hạng điểm DL	Số địa điểm
- Cấp quốc gia đặc biệt	0
- Cấp quốc gia	7
- Cấp tỉnh	23
Tổng số	30

Nguồn: [5]

Trong số các điểm du lịch được xếp hạng theo bảng 2, có một số điểm có ý nghĩa quan trọng như sau:

- Địa điểm Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm nhân dân xã Hùng Sơn năm 1954;
- Địa điểm công bố ngày Thương binh - Liệt sỹ toàn quốc (Ngày 27/7/1947);
- Địa điểm nơi ở và làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh (1954) tại đồi Thành Trúc;
- Địa điểm thành lập cơ quan chỉ huy Chiến khu Nguyễn Huệ;
- Khu di tích Núi Vắn - Núi Võ (di tích lịch sử về Lưu Nhân Chú, một tướng có công cùng với Lê Lợi đánh thắng giặc Minh đầu thế kỷ 15);
- Nơi thành lập cơ sở Đảng cộng sản đầu tiên của Đảng bộ tỉnh Thái Nguyên năm 1936.
- Khu DL Hồ Núi Cốc.

Tài nguyên hạ tầng kỹ thuật

- Hệ thống giao thông: Tuyến đường bộ từ TP Thái Nguyên đi tiểu vùng Hồ Núi Cốc gồm tỉnh lộ 270 kết nối với bờ phía bắc Hồ Núi Cốc và TT Hùng Sơn; tỉnh lộ 267 đi vùng chè Tân Cương và bờ phía Nam Hồ Núi Cốc. QL 37 kết nối với tiểu vùng 3 và kết nối với TT Hùng Sơn đi Sơn Dương - Tân Trào - Tuyên Quang và các tỉnh Tây Bắc. Tỉnh lộ 267, 270, QL37 là 3 tuyến đường trục ngang quan trọng của tiểu vùng. Tỉnh lộ 261 chạy dọc sườn Đông Tam Đảo kết nối với thị xã Phổ Yên và cao tốc CT 07 Thái Nguyên - Hà Nội đi Sân bay Nội Bài và các tỉnh Đông bằng sông Hồng và duyên hải Đông bắc bộ.

Đường sắt có tuyến Hà Nội - Quan Triều - Núi Hồng, tương lai kéo dài sang Sơn Dương, Tuyên Quang. Vận tải đường sông chủ yếu hoạt động trong vùng lòng Hồ Núi Cốc.

Trong quy hoạch giao thông, tiểu vùng có trục giao thông dọc kết nối từ TX Phổ Yên - TT Hùng Sơn - ATK Định Hóa (Tỉnh lộ 261-264 - 288) và trục ngang Tuyên Quang - TT Hùng Sơn - TP Thái Nguyên - Võ Nhai - Lạng Sơn (QL37 - 1B) [4].

- Hệ thống đô thị: Hiện tiểu vùng có 02 thị trấn đó là TT. Hùng Sơn và TT. Quân Chu (Đại Từ). Trong tương lai, quy hoạch có thêm đô thị Thị xã Hồ Núi Cốc.

- Hệ thống cơ sở lưu trú (CSLT) và cơ sở dịch vụ du lịch (DVDL): Tiểu vùng có CSLT và cơ sở DVDL khá đồng bộ, đã có sự đầu tư từ trước, đặc biệt KDL Hồ Núi Cốc, với nhiều khách sạn đạt tiêu chuẩn 2-3 sao. Hệ thống cơ sở DVDL đa dạng phong phú như khu vui chơi, bến tàu, bể bơi, sân khấu nhạc nước, các nhà hàng ăn uống...vv

Sản phẩm du lịch tiềm năng

- Khu du lịch Hồ Núi Cốc: Hồ Núi Cốc nằm trên địa phận huyện Đại Từ và TP Thái Nguyên, cách trung tâm thành phố 15km về hướng tây nam. Khu DL nổi tiếng bởi nét đẹp thiên nhiên và sắc màu huyền thoại của truyền thuyết nàng Công - chàng Cốc. Hồ Núi Cốc là hồ nhân tạo, chắn ngang dòng sông Công, ở trên cao lưng chừng núi. Hồ được khởi công xây dựng năm 1972 và đưa vào khai thác năm 1978 với mục đích ban đầu là cung cấp nước cho hệ thống thủy nông và nước cho sinh hoạt của người dân thành phố Thái Nguyên và các tỉnh lân cận. Hồ gồm một đập chính dài 480m và 6 đập phụ. Diện tích mặt hồ khoảng 2.500 ha, dung tích chứa nước khoảng 175,5 triệu m³. Trên mặt hồ rộng, có tới gần 100 hòn đảo, trong đó, một số đảo là nơi trú ngụ của nhiều động, thực vật đặc hữu; có đảo là địa điểm tâm linh (đền thờ Bà chúa Thượng Ngàn)... Khu DL Hồ Núi Cốc được đầu tư nhiều hạng mục dịch vụ du lịch đa dạng phong phú phục vụ du khách.

- Dãy Tam Đảo: Tiểu vùng 1 có dãy Tam Đảo ở phía tây, hướng Tây Bắc - Đông Nam, trải dài khoảng 80km, đỉnh cao nhất là Tam Đảo (1.592 m), và có ba đỉnh Thạch Bàn (1.388 m), Thiên Thị (1.376 m), Phù Nghĩa (1.300 m) nối liền với nhau như ba hòn đảo. Khí hậu Tam Đảo có sự phân hóa theo đai cao, có giá

trị cao về nghỉ dưỡng. Tam Đảo có hệ sinh vật phong phú với phần lớn diện tích là rừng tự nhiên [3]. Dưới sườn phía Đông Tam Đảo là rừng tái sinh, rừng trồng và đồi chè, đặc biệt có hệ thống các suối nước, hồ nhân tạo với nguồn nước xanh mát, tạo cảnh quan tự nhiên đẹp, có sức hút với du khách.

Tiểu vùng đồi và núi thấp ATK Định Hóa (phía Bắc)

Phạm vi lãnh thổ

Tiểu vùng này thuộc huyện Định Hóa và một số xã phía bắc huyện Phú Lương.

Vị trí địa lí

Tiểu vùng này nằm trong An toàn khu, ATK Định Hóa thuộc tỉnh Thái Nguyên, có khả năng kết nối tới ATK Tân Trào, Vườn quốc gia Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn thông qua tỉnh lộ 268; Cao Bằng (QL3), kết nối với tiểu vùng đồng bằng trung tâm (tỉnh lộ 268 và QL3) và tiểu vùng 1.

Bảng 3. Cự li và thời gian di chuyển từ ATK Định Hóa đến các địa điểm phụ cận

Điểm đầu	Điểm cuối	Cự li (km)	Thời gian di chuyển bằng ô tô
ATK Định Hóa	ATK Tân Trào	6	20 phút
	VQG Ba Bể	100	3 giờ
	TP Thái Nguyên	62,6	1 giờ 40 phút
	Hồ Núi Cốc	42,7	1 giờ 20 phút
	Sân bay Nội Bài	133	2 giờ 30 phút
	Hạ Long	240	5 giờ
	Hải Phòng	240	3 giờ 30 phút
	Lào Cai	233	4 giờ 30 phút

Tài nguyên du lịch

Số lượng các điểm du lịch đã được xếp hạng thuộc tiểu vùng 2 được chúng tôi thống kê theo bảng 4:

Bảng 4. Số lượng các điểm DL đã được xếp hạng thuộc tiểu vùng 2

Phân hạng điểm DL	Số điểm DL
- Cấp quốc gia đặc biệt (QGDB)	13
- Cấp quốc gia (QG)	5
- Cấp tỉnh	8

Nguồn: [5]

Tài nguyên hạ tầng kỹ thuật

- Hệ thống giao thông:

Có các tuyến QL và tỉnh lộ gồm: Quốc lộ 3 đi qua tiểu vùng và kết nối với các tiểu vùng tiếp giáp: qua TP. Thái Nguyên - TT. Giang Tiên - TT. Đu - TP. Bắc Kạn - Cao Bằng - Cửa khẩu Tà Lùng; Tỉnh lộ 268 đi từ Phú Lương - Ngã ba Quán Vương - TT. Chợ Chu - VQG Ba Bể; Tỉnh lộ 264 đi từ Ngã ba Quán Vương đến Ngã ba Khuôn Ngàn - H. Đại Từ; Tỉnh lộ 263 đi từ TT. Giang Tiên đi Ôn Lương - Phú Lạc, Đại Từ.

Trong quy hoạch GTVT, tiểu vùng có trục dọc trung tâm tỉnh N2 (QL3) và trục ngang N1 kết nối với đường Hồ Chí Minh – Tỉnh lộ 268 - Võ Nhai - Lạng Sơn; đặc biệt tuyến

đường Hồ Chí Minh kết nối từ Xuân Mai (Hà Nội) - Phú Thọ - Tuyên Quang, ATK Tân Trào - ATK Định Hoá - Chợ Mới, Bắc Kạn - Cao Bằng [4].

- Hệ thống đô thị: gồm 03 thị trấn như TT. Chợ Chu (H. Định Hóa); TT.Đu và TT. Giang Tiên (H. Phú Lương).

- Hệ thống CSLT và DVDL : Về hệ thống CSLT chưa có các khách sạn được phong sao, chủ yếu là nhà nghỉ. Về cơ sở DVDL có Trung tâm Dịch vụ và Bảo tồn di tích ATK gồm một số các nhà nghỉ có kiến trúc nhà sàn kiên cố đạt tiêu chuẩn, nhà ăn phục vụ 200 người, phòng hội nghị, hội thảo...vv;

Sản phẩm du lịch tiềm năng

- ATK Định Hoá: Một miền đồi núi hiểm trở có địa thế chiến lược về quân sự. Định Hoá đã được chọn làm nơi xây dựng an toàn khu (ATK), là trung tâm lãnh đạo cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược. Chủ tịch Hồ Chí Minh, các đồng chí lãnh đạo của Đảng, nhà nước, các cơ quan của trung ương Đảng và chính phủ đã từng làm việc ở đây từ năm 1947 đến 1954. Có thể nói ATK là nơi đặt đại bản doanh thủ đô của cuộc kháng chiến chống Pháp năm xưa. Đã có gần 100 di

tích lịch sử còn nằm khắp núi rừng Định Hoá. Ngoài ra, tiểu vùng này còn có nhiều cảnh quan thiên nhiên kỳ thú như: thắng cảnh chùa Hang, thác nước 7 tầng, hồ Bảo Linh, dãy núi đá vôi... là những điểm du lịch sinh thái hấp dẫn. ATK Định Hóa được nhà nước đánh giá "Là một quần thể di tích quan trọng bậc nhất của dân tộc Việt Nam trong thế kỷ 20", bao gồm các điểm di tích lịch sử như: Địa điểm Đại hội chiến sỹ thi đua toàn quốc lần thứ nhất (1952); Cụm di tích Khuôn Tát, Nhà sàn và hầm Bác ở đồi Na Đình; Địa điểm Bác ở và làm việc tại Đồi Tin Keo (1948 - 1954); Địa điểm Báo Quân đội nhân dân ra số đầu 20/10/1950; Địa điểm cơ quan Bộ tổng Tư lệnh Quân đội nhân dân Việt Nam (1949-1954); Địa điểm Đồi Pụ Đôn, nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ trì lễ phong quân hàm Đại tướng, Tổng chỉ huy quân đội quốc gia cho đồng chí Võ Nguyên Giáp (1948); Địa điểm thành lập Hội Nhà báo Việt Nam; Địa điểm thành lập ủy ban Hòa bình Việt Nam (ủy ban bảo vệ hòa bình thế giới của Việt Nam); Địa điểm thành lập ủy ban kiểm tra Trung ương; Địa điểm Tổng Bí thư Trường Chinh và Văn phòng Trung ương Đảng ở Phong Hiến (1947 - 1949); Nhà Tù Chợ Chu; Nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh ở và làm việc tại đồi Khau Tý năm 1947; Nơi thành lập Việt Nam Giải phóng quân;

- Đền Đuôm: Đền được xây dưới chân dãy núi Đuôm Sơn, thuộc xã Động Đạt, huyện Phú

Lương, tỉnh Thái Nguyên. Đền sát với quốc lộ 3, cách thành phố Thái Nguyên 24km về phía tây bắc. Đền được xây dựng từ thời nhà Lý, thờ phò mã Dương Tự Minh và hai người vợ là Diên Bình Công chúa và Thiều Dung Công chúa. Di tích này gồm đền Thượng, đền Trung và đền Hạ. Đền Đuôm vừa là di tích lịch sử, vừa thắng cảnh của Thái Nguyên.

- Di tích Thủ tướng Phạm Văn Đồng ở, làm việc tại đồi Thâm Khen; Di tích Tổng Bí thư Trường Chinh ở, làm việc (1951-1953) tại đồi Nà Mòn; Địa điểm di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm trường Đảng Nguyễn ái Quốc (1949) ở Làng Luông;

Tiểu vùng đồng bằng trung tâm (phía Nam và trung tâm)

Phạm vi lãnh thổ

Tiểu vùng này có địa giới thuộc H. Phú Bình, TP. Sông Công, H. Phổ Yên (trừ xã Phúc Tân thuộc Khu DL Hồ Núi Cốc), TP. Thái Nguyên (trừ 03 xã phía tây TP Thái Nguyên trong tiểu vùng quy hoạch Khu DL quốc gia Hồ Núi Cốc) và một số xã phía Bắc thuộc H. Phú Lương.

Vị trí địa lí

Tiểu vùng này nằm ở trung tâm và phía đông nam lãnh thổ tỉnh Thái Nguyên. Phía nam tiếp giáp thủ đô Hà Nội và vùng Đồng bằng sông Hồng, phía Bắc tiếp giáp tiểu vùng 2 và tiểu vùng 4, phía tây tiếp giáp tiểu vùng 1.

Bảng 5. Cự li và thời gian di chuyển từ TP. Thái Nguyên đến các địa điểm phụ cận

Điểm đầu	Điểm cuối	Cự li (km)	Thời gian di chuyển bằng ô tô
Trung tâm TP. Thái Nguyên	Hồ Núi Cốc	20	35 phút
	ATK Định Hóa	63	1 giờ 40 phút
	Võ Nhai	38	1 giờ
	Sân bay Nội Bài	67	1 giờ 10 phút
	Quảng Ninh	180	3 giờ 40 phút
	Hải Phòng	183	2 giờ 30 phút
	Lào Cai	307	4 giờ 30 phút

Tài nguyên du lịch

Bảng 6. Số lượng các điểm DL đã được xếp hạng thuộc tiểu vùng 3

Phân hạng điểm DL	Số điểm DL
- Cấp quốc gia	29
- Cấp tỉnh	88
Tổng số	117

Nguồn: [5]

Tài nguyên hạ tầng kỹ thuật

- Hệ thống giao thông:

Hệ thống đường bộ có các tuyến: Tuyến cao tốc Hà Nội - Thái Nguyên kết nối với thủ đô Hà Nội và sân bay Nội Bài. Tuyến cao tốc này cho phép kết nối với cao tốc Lào Cai, kết nối QL1A đi Lạng Sơn và các tỉnh phía nam, kết nối QL 18 đi Bắc Ninh - Quảng Ninh, kết nối QL 5 đi Hải Phòng; QL 37 kết nối với Bắc Giang; QL 3 đi Bắc Kạn - Cao Bằng;

Hệ thống đường sắt có 02 tuyến: tuyến Hà Nội - Quan Triều - Núi Hồng; tuyến Lưu Xá - Kép - Quảng Ninh. Trong đó, tuyến Hà Nội - Quan Triều phục vụ vận tải hành khách rất hiệu quả.

Vận tải đường sông hoạt động thuận lợi có tuyến Đa Phúc - cảng Hải Phòng và Đa Phúc - cảng Hòn Gai. Vận tải đường sông theo từng đoạn ngắn trên sông Cầu đoạn thuộc Phú Lương và TP Thái Nguyên, việc lưu thông dọc tuyến vẫn còn gặp nhiều khó khăn.

- Hệ thống đô thị: Tiểu vùng có các đô thị chức năng gồm TP.Thái Nguyên (đô thị loại 1 trực thuộc tỉnh); TP. Sông Công; TT. Hương Sơn (H. Phú Bình); TT. Ba Hàng, TT. Bắc Sơn, TT.Bãi Bông (H. Phổ Yên).

- Hệ thống CSLT và cơ sở DVDL của tiểu vùng 3 khá đồng bộ, đặc biệt là các CSLT đạt tiêu chuẩn 2- 4 sao, tập trung chủ yếu tại TP. Thái Nguyên và Sông Công. Khu vực TX.Phổ Yên đang có sự đầu tư phát triển mạnh CSLT. Cơ sở DVDL khác như nhà thi đấu thể thao, sân vận động, rạp chiếu phim, cơ sở ăn uống khá đồng bộ. Tuy nhiên, trong tiểu vùng có sự phân hóa lãnh thổ, CSLT và DVDL tại H. Phú Bình còn chưa phát triển.

Một số địa điểm du lịch có tiềm năng lớn

- Trung tâm TP Thái Nguyên: Với vai trò là trung tâm văn hóa, chính trị và kinh tế của tỉnh, TP Thái Nguyên có nhiều điều kiện phát triển nhiều loại hình du lịch. TP có hệ thống các điểm DTLS khá dày đặc; có các chùa, đình, di tích văn hóa... Về điều kiện CSLT và DVDL: TP có nhiều khách sạn đạt tiêu chuẩn 3-4 sao; hệ thống nhà hàng, hệ thống giao

thông, nhà ga, bến xe khá thuận tiện, có khả năng kết nối liên tiểu vùng, liên tỉnh...

- Cụm du lịch Phú Bình - Phổ Yên: Với hệ thống tài nguyên du lịch chủ yếu là các DTLS, công trình kiến trúc văn hóa khá dày đặc nằm trong lưu vực sông Cầu và sông Công.

- Một số điểm du lịch nổi bật: Chùa Đán - địa điểm liên quan đến hoạt động của Việt Nam Giải phóng quân ngày 19-20/8/1945; Địa điểm đại đội 915 - Thanh niên xung phong hy sinh tại Lưu Xá (Tháng 12/1972); Địa điểm lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm Khu công nghiệp Gang thép Thái Nguyên; Một số địa điểm của cuộc khởi nghĩa Thái Nguyên năm 1917 (Trại lính khổ xanh, Nhà lao Thái Nguyên - P. Trung Vương; Phòng tuyến Gia Sàng - P. Phan Đình Phùng và Đền thờ Đội Cấn - P. Hoàng Văn Thụ); Địa điểm Đại hội chiến sỹ thi đua toàn quốc lần thứ nhất (1952); Địa điểm di tích lịch sử Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Tân Long; Địa điểm xưởng quân giới, nơi chế tạo thành công súng Bazoka (1947); Chùa Úc Kỳ; Cụm di tích Kha Sơn; Đình Đông; Đình Hộ Lệnh; Đình Phương Độ; Đình Xuân La...

Tiểu vùng núi thấp Võ Nhai (phía Đông Bắc)

Phạm vi lãnh thổ

Tiểu vùng này có địa giới trùng với địa giới hành chính H. Võ Nhai và một số xã phía đông H. Đồng Hỷ.

Tài nguyên vị trí địa lí

Tiểu vùng nằm ở phía đông nam lãnh thổ tỉnh Thái Nguyên, trên địa bàn H. Võ Nhai; phía Bắc tiếp giáp tỉnh Bắc Kạn, phía Đông giáp Lạng Sơn, phía Đông Nam giáp Bắc Giang, phía Tây tiếp giáp tiểu vùng trung tâm.

Bảng 7. Cự li và thời gian di chuyển từ TT Đình Cả đến các địa điểm phụ cận

Điểm đầu	Điểm cuối	Cự li (km)	Thời gian di chuyển bằng ô tô
TT. Đình Cả	Hồ Núi Cốc	58	1 giờ 20 phút
	ATK Định Hóa	92	2 giờ 15 phút
	TP. Thái Nguyên	38	1 giờ
	Sân bay Nội Bài	104	1 giờ 48 phút
	Tam Đảo	137	2 giờ 45 phút
	Hạ Long	219	4 giờ 30 phút

Tài nguyên du lịch

Bảng 8. Số lượng các điểm DL đã được xếp hạng thuộc tiểu vùng 3

Phân hạng điểm DL	Đồng Hỷ	Võ Nhai
- Cấp quốc gia	1	4
- Cấp tỉnh	4	5
Tổng số	5	9

Nguồn: [5]

Trong số các điểm du lịch đã được xếp hạng, có một số điểm du lịch quan trọng và có ý nghĩa như sau:

- Khu di chỉ mái Đá Ngườm và khu bảo tồn thiên nhiên ở Thần Sa: Di chỉ mái Đá Ngườm nằm trong khu bảo tồn thiên nhiên Thần Sa, di chỉ thuộc thời đại đồ đá cũ, có niên đại cách ngày nay từ 30.000 đến 10.000 năm, được phát hiện năm 1972 và đã trải qua nhiều lần khai quật; gồm các di chỉ: Phiêng Tung, Ngườm đá, Hạ Sơn 1, Hạ Sơn 2, Nà Ngùn, Nà Khu... .

- Hang Phượng Hoàng, suối Mỏ Gà: Hang Phượng Hoàng nằm ở núi Phượng Hoàng, huyện Võ Nhai, cách thành phố Thái Nguyên 45km theo quốc lộ 1B (Thái Nguyên - Lạng Sơn). Dưới chân núi Phượng Hoàng là hang Suối Mỏ Gà. Núi Phượng Hoàng, hang Phượng Hoàng, hang Suối Mỏ Gà là một quần thể thắng cảnh tự nhiên đẹp vào bậc nhất của tỉnh Thái Nguyên.

Tài nguyên hạ tầng kỹ thuật

- Hệ thống giao thông: QL 1B kết nối với TP Thái Nguyên (tiểu vùng 3), kết nối với Tuyến cao tốc CT07 Hà Nội - Thái Nguyên, QL 1B kết nối với Lạng Sơn đi Cửa khẩu Hữu nghị; Tỉnh lộ 265 kết nối TT. Đình Cả đi Bắc Giang; Tỉnh lộ 269 kết nối TT.Chùa Hang đi Trại Cau và đi Bắc Giang. Đường sắt có tuyến Lưu Xá - Khúc Ròng - Kép, Bắc Giang - Quảng Ninh.

- Hệ thống đô thị: Tiểu vùng có các đô thị chức năng gồm TT. Đình Cả, TT.Chùa Hang; TT. Trại Cau.

- Hệ thống CSLT và cơ sở DVDL của tiểu vùng này kém phát triển nhất so với các tiểu vùng khác trong tỉnh. Hiện chỉ có điểm DL hang Phượng Hoàng - suối Mỏ Gà đã được khai thác, song chưa đáp ứng yêu cầu của du khách.

Sản phẩm du lịch tiềm năng

Do đặc điểm nổi bật của tiểu vùng này là địa hình đá vôi (là phần kéo dài của vòng cung đá vôi Bắc Sơn) nên tiểu vùng này có thể phát triển các phẩm du lịch tiềm năng như khám phá hang động, leo núi, du lịch mạo hiểm, đi bộ trong rừng, du lịch sinh thái và nghỉ dưỡng.

Đồng thời đây cũng từng là căn cứ địa các mạng của Đội du kích Bắc Sơn nên có thể phát triển du lịch về cội nguồn thăm chiến trường xưa.

Đánh giá chung

Qua nghiên cứu thực tế, cùng với việc phân tích các tài liệu về đặc điểm tự nhiên, kinh tế - xã hội tỉnh Thái Nguyên, chúng tôi chia không gian lãnh thổ du lịch tỉnh Thái Nguyên thành 4 tiểu vùng du lịch. Mỗi tiểu vùng có hiện trạng phát triển, lợi thế và tiềm năng du lịch khác nhau. Để phát triển du lịch một cách bền vững, tỉnh Thái Nguyên cần có các nghiên cứu chi tiết cho từng tiểu vùng nhằm phát huy lợi thế riêng cho từng tiểu vùng. Đồng thời cần chú trọng tới khả năng liên kết các tiểu vùng thông qua hệ thống các tuyến đường giao thông. Việc phân tích đặc điểm văn hóa, phân bố dân cư, dân tộc, phương thức canh tác, sản xuất theo từng tiểu vùng cũng hết sức cần thiết, bởi mỗi cộng đồng dân tộc có phương thức canh tác, sản xuất khác nhau, với bản sắc văn hóa, tâm linh và mức độ tham gia vào hoạt động du lịch khác nhau. Việc phân chia, tổ chức không gian lãnh thổ phục vụ phát triển KT-XH là hết sức cần thiết đặc biệt cho một số ngành còn đang trong giai đoạn phát triển ban đầu, trong đó có du lịch.

KẾT LUẬN

Tổ chức lãnh thổ du lịch là một trong những vấn đề được quan tâm hàng đầu trong nghiên cứu địa lý du lịch, bởi vì không thể tổ chức và quản lý có hiệu quả hoạt động này nếu không xét khía cạnh không gian (lãnh thổ) của nó. Tổ chức lãnh thổ du lịch được hiểu là một hệ thống liên kết không gian của các đối tượng du lịch và các cơ sở phục vụ du lịch liên quan dựa trên việc sử dụng tối ưu các nguồn tài nguyên du lịch (kinh tế, xã hội, môi trường), là một dạng của tổ chức lãnh thổ xã hội, tổ chức lãnh thổ du lịch phát triển cùng sự phát triển của xã hội.

Quản lý không gian lãnh thổ du lịch tỉnh Thái Nguyên cần áp dụng các biện pháp hợp lý để sử dụng, bảo vệ, cải tạo môi trường tự nhiên cùng với những chính sách kinh tế - xã hội đúng đắn để phát triển sản xuất, nâng cao đời sống con người về mọi phương diện, dựa trên

cơ sở điều hoà một cách khoa học những mối quan hệ giữa tự nhiên và xã hội, tạo ra sự phát triển bền vững và bảo vệ môi trường. Có thể hiểu đó là sự tác động có mục đích và định hướng của các cơ quan nhà nước đối với toàn bộ hoạt động kinh tế - xã hội trên một lãnh thổ nhất định, bao gồm tất cả các cơ sở kinh tế, văn hoá, xã hội... thuộc các ngành khác nhau, không phân biệt thành phần xã hội và cấp quản lý lãnh thổ đó.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Hoàng Hải và nnk (1997), *Cơ sở cảnh quan học của việc sử dụng hợp lý tài nguyên thiên nhiên, bảo vệ môi trường lãnh thổ Việt Nam*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.

2. A.G. Ixatsenko (1976), *Cơ sở cảnh quan học và phân vùng địa lý tự nhiên* (Người dịch: Vũ Tự Lập, Trịnh Sanh, Nguyễn Phi Hạnh, Lê Trọng Túc), Nxb Khoa học, Hà Nội.

3. Trịnh Trúc Lâm (1998), *Địa lý tỉnh Thái Nguyên*, Sở khoa học công nghệ tỉnh Thái Nguyên, năm 1998.

4. Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Nguyên (2017), *Quyết định số 1750/QĐ-UBND, ngày 26/6/2017 v/v phê duyệt chương trình phát triển văn hóa, thể thao, du lịch tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 2017 – 2020*.

5. Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Nguyên (2014), *Quyết định số: 48/2014/QĐ-UBND ngày 11/11/2014 v/v ban hành quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử, văn hóa, danh lam thắng cảnh trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên*.

SUMMARY

TOURISM SPACE ORGANIZATION OF THAI NGUYEN PROVINCE

Le Minh Hai¹, Tran Viet Khanh^{2*}

¹The Institute of Geography - VAST

²Thai Nguyen University

Thai Nguyen is identified as the center of the Northern Midlands and Mountainous region of Vietnam with a rich and varied tourism resources compared to other provinces in the region. However, the exploitation of tourism territory does not correspond to the potential of the existing resource system. From the point of view of territorial organization, the current status of the resource system and the infrastructure system, taking into account future planning projects, the research team conducts surveys and organizes territorial space for efficient exploitation of tourist space in Thai Nguyen province.

Key words: *Territory, space, zoning, tourism, Thai Nguyen*

Ngày nhận bài: 15/5/2018; Ngày phản biện: 11/6/2018; Ngày duyệt đăng: 29/6/2018

* Tel: 0912.187.118; Email: khanhtv@tnu.edu.vn